

BERGSTADEN — TRONDHJEM

AV JOHAN FALKBERGET

Bergstaden Røros har helt fra sin grunnleggelse så å si vært organisk forbundet med Trondhjem og vil alltid vedbli å være det. Vi kan ikke peke på en eneste merkepel i vår historie uten samtidig å peke på Stiftsstadens.

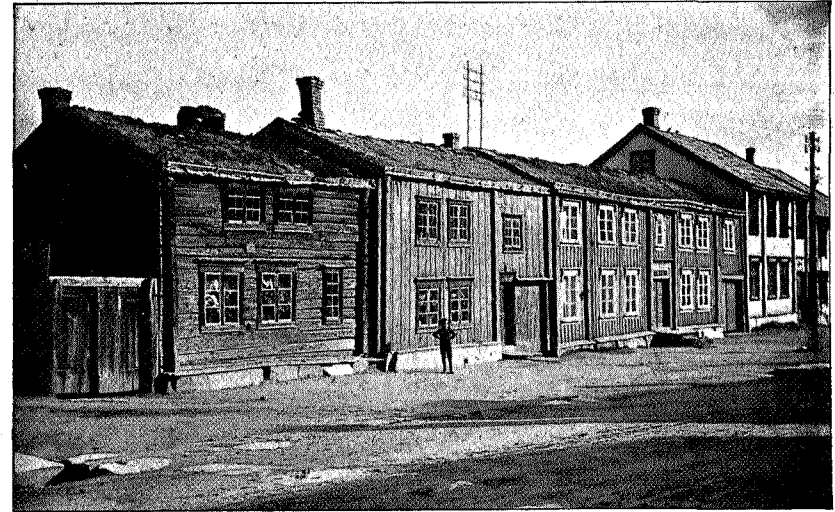
Da Hans Olsen Åsen, som fant den malmstenen, den første gylne erts i Rørosfjellet (antagelig omkring 1620. muligens noget senere) var han på vei til Trondhjem. *Omen accipio!* Og når *Verket* begynte sin virksomhet (1644) fikk det sin tilførsel, arbeidsmateriell, proviant og driftskapital fra Trondhjem, og største delen av arbeidskraften kom vel også derfra. *Bergplassen*, som den fra først av het, kom innunder Trondhjem, kirkelig og sosialt og sproglig; i den utallighet av dialekter og tungemål: tysk, dansk, hollandsk, svensk, visstnok også finsk, fikk trøndersk tunge overtaket; det var trøndersk landskap, trøndersk natur, og det måtte nødvendigvis bli trøndersk mentalitet; vi vedkjenner oss det, ikke uten en viss stolthet, enda det i våre årer rinner blod av fremmed opprinnelse.

Trondhjem blev vårt nødanker i alvorlige tider: i hunger, krig og slemme nedgangsperioder; til gjengjeld blev Bergstaden for Trondhjem et ikke ubetydelig skattkammer.

Det opstod et sterkt og ofte gripende stallbrorforhold mellom moderstaden i gamle Trøndelagen og den lille forblåste Bergstad deroppe på fjellet. Det finnes neppe to andre byer i dette land, som i den grad har stått side om side, trofast og ubrødelig, og delt ondt og godt. Den 16 mil lange vei mellom Trondhjem

og Røros har i snart 300 år vært en av de mest beferdede trafikkårer i Norge. Vi, Bergstaden, forsynte gjennom Trondhjem ikke bare riket med kappår, men tillike en stor del av de europeiske lande, til gjengjeld forsynte *Byen* (dette ord blev egennavn for fjellfolket og er det den dag idag) oss med alt det vi trengte til livets oprettholdelse og vekst.

Er det nogen i Trondhjem, iallfall av den eldre genera-

Parti av Storgaten på Røros.

sjon, som ikke har vært på Bergstaden og er nyttet til den gjennom forretningsforbindelser, slektskap og vennskap? Og det samme kan sies om oss likeoverfor Trondhjem igjen. Visstnok hadde vi også endel forbindelser sydover, især med Hedemarken, som solgte korn år om annet heroppe, og med de tilstøtende grensebygder på den annen side Kjølén; men det blev nu like vel forsvinnende.

Trønderne kjenner oss og vår Bergstad. Kjenner oss inngående! Og like vel — ennu er det noget igjen som vi skulde ønske trønderne kjente ennu bedre: nemlig Rørosvidden og de omkringliggende distrikter!

Ordet *turisttrafikk* er et forholdsvis nytt ord, det blev først skapt av vår tids moderne kommunikasjon. Turisten i svunnen tid innskrenket sig utelukkende til fotgjengeren, en ferierende student som med nistesekreppa på ryggen og lang fjellstav i hånden enkeltvis begav sig avsted utenfor den slagne landeveien.

O tempora, o mores! Eller: Tidene forandres, og vi med dem. I våre dager er turisttrafikken en stor faktor, såvel i nasjonal som internasjonal betydning. Den har vel dypest inne sin rot i menneskenes trang til å vende tilbake til naturen. I lengden fant bybeboeren gaten for trang, for mørk, kort sagt: for kunstig! Vårherre skapte ikke gaten, det er Adams verk; gaten er vel bra til sitt bruk, nødvendig også, men som fundament for det hele liv tilfredsstillende den på langt nær ikke. Nu har alle bybeboere verden over gjort sig delaktig i det vi forstår med turisttrafikk, alt etter som de økonomiske omstendigheter tillater det.

Ennu ligger de store vidder og de mange fjellbygder omkring Bergstaden lite utnyttet av turisttrafikken. Det kan vel med en viss rett sies at det er vår egen skyld. Vi har ennå ikke fått reist et eneste turisthotell på Rørosvidden (vi er for tiden for fattige til det), og vår jernbane, den mishandlede og stedmoderlig behandlede Rørosbane, byr ikke på den komfort som andre jernbaner i landet, t. eks. Dovrebanen. Ergo er vi blitt liggende i skyggen av denne verdensfaktor. Imidlertid har vi mellom Bergstaden og Trondhjem (hvorfra vi fremdeles gjør sikker regning på velvillig oppmerksomhet) en aldeles utmerket bilvei. Det er en sommereftermiddags sak å tilbakelegge denne vei med motorkjøretøier.

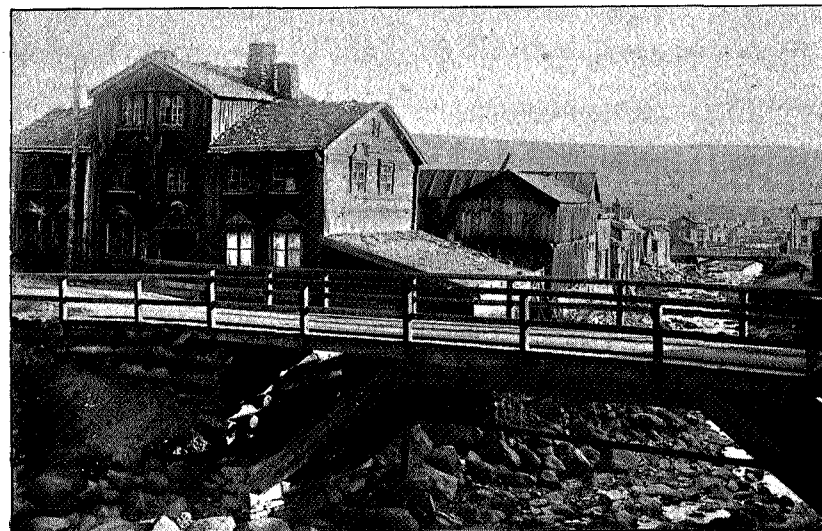
Av de trondhjennere og oslofolk som har funnet veien op til Røros foreligger det, hvad naturherligheter og hjertelighet fra befolkningens side angår, bare de sterkeste superlativer. Vi kan trøstlig referere til våre gjester! En sommer på Bergstaden, i Brekken, Galåen, nordre og søndre Rugeldalen og ved Aursundsjøen, tør bli notert blandt de uforglemmelige.

Vinteren på Rørosvidden er et Eldorado for skiløpere. Vi kan vel like så godt bli enig om at *det* er «skibakke-løpets skinnende land». En vinterdag med sol i bjørkeskogen er som å gå i en stille kvit hage; den svarte kronglebjørken kaster sine blå, fint forgre-

nede skygger på sneen, og luften er metallisk klar. Ovenfor ligger vidden, endeløs og i et hav av sol; tindrende sol! Her er alt rent og uberørt som i tidenes morgen.

Vi har intet turisthotell. Ingen fjellstue. Ikke ennå; men det kommer nok; først må ytterverdenen komme til kunnskap om oss. Alt tar sin tid.

Imidlertid er det godt om plass på fjellgårdene — det vil si

Parti fra Røros med Hitteråen.

Huset i forgrunnen er gjenopført ved Sverresborg av Bygningsmuseet for Trondhjem og Trøndelag.

for folk som ikke krever luksus. Bergmennenes hjem er kjent for sin renslighet og sitt nette stell — det er det forresten overflødig å nevne. Der det er hjerterum er det også husrum!

Fra gammelt av har rørosingene hatt for skikk å flytte over i sommerstuene om våren; vinterstuen blir da vasket og pyntet og satt på stas; gardiner fra siste månelyse skarsneblek henges op, gulvet er enten dekket av hjemmevevede matter i alle regnbuens farver, eller strødd med friskt enerbar, og de første heggeblomster settes i vaser på bord og i vinduskarmen. Og denne stue, som er et symbol på den korte, intense vår og sommer i fjellet, står til disposisjon for gjester og besøkende.

Det må ikke tas oss ille op at vi i første rekke inviterer våre forbundsfeller i Trondhjem. Veien, stien mellem Trondhjem og Bergstaden bør aldri få lov til å gro til — den, våre fedre i begge byer trådte med sin fot, i kummer som i glede.

Men selvsagt er også andre velkommen til Bergstaden og til «riket over riket». Vi vil hilse hver farende svenn, uansett stand, stilling, nasjonalitet og tungemål, med vår bergmannshilsen fra alders tid: «*Glück auf!*»

Bergstaden i desember 1929.

Johan Falkberget.

TO TURER TIL SNÅSA OG SØRLI

AV G. SCHULERUD

De som foretrekker et telt fremfor en komfortabel hytte, og en sovepose for en springfjærmadrass, søker helst bort fra de opvardede og sterkt trafikerte turiststrøk; og det er allerede mange som har oppdaget det tiltrekkende ved å gå sine turer om sommeren med «huset på ryggen».

Den lille spennende uvisshet om hvor neste natt skal tilbringes, bevisstheten om å måtte stole på sin evne til å ta sig frem i terrenget efter kart og kompass, livet med fiskestangen langs elver og tjern og de uforglemmelige aftener ved «de frie menns frie bål» med pipe og kaffekjel, — alt dette gjør slike turer til minner for livet.

Efterat Nordlandsbanen nu er åpnet opover mot Grong er adkomsten betraktelig lettet til fjellstrøk som i utpreget grad egner sig for turer av denne art, — hvor man kan gå i dagevis uten å treffe en levende sjel, hverken folk eller fe, hvor alt ennu ligger i velgjørende uberørthet; her kan man slå op sitt paulun hvor man lyster, og la alle sine saker ligge fremme mens man reker rundt med fiskestangen for å skaffe det nødvendige til livets opphold; man risikerer ikke besøk av uvedkommende mens man er borte fra teltet.

Der er store vidder og god plass å røre sig på over Namsskogan, Lierne og Snåsa. Jeg har streifet inn på disse områder ved etpar anledninger, nærmere bestemt Snåsa—Sørli, og det kan kanskje være av noen interesse i årboken å få en liten beskrivelse av forholdene der, med anvisning på noen ruter.

Jeg skal først innledningsvis nevne det viktigste av utstyret.